

1870
91.

1795, 13.

DE
PVNCTO DEVOLVTIONIS DISQVIRENDO
IN
APPELLATIONE
AD
SVMMA IMPERII TRIBVNALIA

ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS
AVCTORITATE
IN ALMA ACADEMIA LIPSIENSI
P R O
SVMMIS IN VTROQVE IVRE HONORIBVS

D. XIX. MAII MDCCLXXXV

CAPESSENDIS

H. L. Q. C.

D I S P V T A T

FRIDERICVS AVGVSTVS EICHHOFF

IVRIS VTRIVSQVE BACCALAVREVS ET ADV. IMMATR.

DRESDENSIS.

LIPSIÆ
EX OFFICINA SOMMERIA.

IN VIRTUTE DEVOTIONIS DISCIPLINANDO

AD APTIUS ET EFFICACIUS

SYMMONIUM TRIVALEM

IN VIRTUTE DISCIPLINANDO

AD APTIUS ET EFFICACIUS

D. D. O.

SYMMONIUM TRIVALEM

AD APTIUS ET EFFICACIUS

DISCIPLINANDO

AD APTIUS ET EFFICACIUS

DISCIPLINANDO

VIRIS
SVMME VENERANDIS, GENEROSISSIMIS
ILLVSTTRIBVS, PRAENOBILISSIMIS, SVMME
DOCTIS AC DOCTISSIMIS
D O M I N O
PRAEPOSITO, DECANO, SENIORI
ET
CAETERIS DOMINIS CAPITVLARIBVS
ECCLESIAE COLLEGIATAE WVRZENSIS
PATRONIS AC FAVORIBVS SVMMOPERE COLENDIS

D. D. D.

A V C T O R.

VIRIS

SVNNE VENERANDIS, GEMEROSISSIMIS
ILLVSTRIS, PRAS ORDESSIS, SVNNE
DOCTIS AC DOCTISSIMIS

D O M I N O

FRATROBVS, DECANO, SENIORI

GABRIELIS DOMINIS CARITATIBVS

ECCLIESIAE COLLEGIATAE WYNNENSIS

PATROBVS AC FRATROBVS SVNNE SVNNE COLLEGIIS

D E D I T

M. A. V. C. O. D. E.

Punctum deuolutionis, formalia ac materialia, siue grauamina parti appellanti a iudice a quo illata — tria haecce capita tum a patrono caufae, antequam appellationem in alterutro imperii archidicasterio introducit, tum ab ipso iudice ad quem et ante decretos appellationis processus, et ante sententiam eiusdem definitivam disquiri solent.

Ordo autem disquisitionis, uti et in omni alia appellationis instantia rite ordinata, hic est, ut ante omnia indagetur punctum deuolutionis, et si in eodem deprehendatur defectus haud emendabilis, appellatio statim, quin vel minima fiat formalium ac materialium discussio, ex solo isthoc capite a summo imperii iudice reiiciatur.

Solum hic, et nil aliud, perscrutabor deuolutionis punctum, ad quod, ut omni ex parte sit integrum, in supremo Germaniae foro requiritur

A) *ut appellabilis fit*

I. *causa litis,*

II. *summa grauaminis,*

III. *sententia a qua,*

B) *ut in super iudex a quo*

I. *immediatus sit,*

II. *nec priuilegium habeat de non appellando illimitatum*

III. *nec omnino exemptus sit a iurisdictione caesarea.*

A

— 2 —

Vel unicum solummodo ex hisce requisitis ubi deest, causa declaratur pro non deuoluta, siue, quod vnum, ac idem est, causa ob defectum iurisdictionis archidicafterialis in superiore instantia fundatae per sententiam, quam vocant non deuolutoriam, ad iudicem a quo redire iubetur.

I.

C a u s a l i t i s

sic

a p p e l l a b i l i s.

Errare humanum est. Iudex vtut suo in officio constitutus manet isthac humani generis fragilitate affectus; ita potest etiam potissimum in applicatione iuris errare, et sic parti vni aut alteri coram se litiganti grauamen inferre. Id perpendentes, et insimul quotidiana idcirco edocti experientia humani generis rectores consultum duxerunt pro incolis vnus eiusdemque prouinciae plura instituere iudicia, sibi inuicem subordinata eo praesertim fine, vt grauamini a iudice instantiae inferioris illato medela ferri possit in instantia superiore.

Inhaerendo igitur sapientissimi huius instituti rationibus motius ecurrere haud flatuendum foret, appellari posse in quacunque*) causa litis, ubi iudex inferior parti intulit grauamen, eisdemque grauamini aut non vult, aut non valet ferre medelam. Generalem hanc regulam de appellabilitate causarum ex fine ipso appellationis inter remedia iuris adoptatae, ex primaeva igitur eiusdem origine deductam, ideoque in ipsa natura rei fundatam ipsa quoque suprema legislatio nostra approbare videtur, dum

appellationem ad summum imperii iudicem tantum in vno causarum genere prohibet et sic eandem in aliis omnibus causis permittit **).

*) c. 11. X. de appellat. recusat. et relat.

**) C. O. C. part. 2. tit. 31. §. 14.

Interea tamen expediti iuris germanici est, causae vni, alterius non tantum mutuo partium consensu, sed ipsa etiam plenitudine potestatis caesareae viam appellationis ad supremum imperii tribunal praeccludi posse; enimvero cum caesar fons sit, ac origo omnis iurisdictionis germanicae *) eandemque solus in supremo Germaniae foro exercent, quis dubitabit, quod exercitio eiusdem intuitu appellationis cuiuspiam possit renuntiare, praesertim, si ratio salutis publicae in aliquo imperii territorio id sua deat.

*) Notoria est in doctrina iuris patrii veritas huius principii, speciatim a ministris aulae electoralis Saxonicae in sua responsione, quam legato electoris Palatini 1608. dederant, his verbis agnita: „Ihre Kurfürstliche Gnaden könnten und wollten der kaiserl. Majestät Ihre habende und hergebrachte Jurisdiction nicht disputiren lassen, wäre einmal andem, daß Dieselbe fons iurisdictionis.“ LUDOLF de iur. cam. Sect. 1. pag. 17.

Ex his itaque praemissis concludere mihi licebit, *appellari posse ad suprema imperii tribunalia in omnibus causis, ubi appellationi nec lex aut obseruantia imperii, nec privilegium caesaris de non appellando limitatum, aut specialis partium conuentio obstat.*

a) *Legislatio imperii* *) appellacionem ad augustissimum imperii iudicem prohibet in causis 1) tantum *criminalibus*, et quidem 2) in iis solummodo *ubi agitur ad poenam corporis afflictivam*. *Legislatio imperii*, cum interdicto hocce causas criminales solas continente meram faciat a regula exceptionem, — regulam ipsam **) in casibus non exceptis videtur confirmare, ideoque appellacionem in aliis omnibus causis per istud interdictum non nominatis permittere.

*) R. I. 1530. §. 95. O. C. p. 2. tit. 28. §. 5. C. O. C. p. 2. tit. 31. §. 14.

**) C. O. C. p. 2. tit. 31. pr. ubi regula de appellabilitate causarum generalibus hisce terminis exprimitur „es soll == einem jeden Theil, der sich mit gesprochenem Urtheil beschwert befindet == liceat *cuiunque* parti a iudice a quo *grauatae*, i. e. liceat parti in quacunque causa, ubi per iudicem a quo se vere sentit *grauatam*, ad cameram imperii (ideoque etiam ad consilium imperiale aulicum) appellare.

Cum porro omnis exceptio a regula ius tantum singulare fundet, et ideo strictissimae sit interpretationis, ultra casus nominatim exceptos haud extendenda, sequitur, prohibitam haud esse appellacionem ad caesarem in causis criminalibus ubi agitur ad *poenam* solummodo *pecuniariam*. Causae ergo fiscales, quibus non immediatum caesaris et imperii, sed solum domini territorialis interesse violatur, (die gemeinen fiskalischen Sachen) manent appellabiles *) in causis etenim fiscalibus imperii iurisdictio caesarea ceteroquin in prima iam instantia etiam contra mediatos fundata est **).

*) Caesar, dum privilegium de non appellando illimitatum ducibus Meklenburgicis in pace Teshenensi, art. 15. promissum iisdem

concedit, in resolutione sua ad votum consilii imperialis aulici informatium 11. April 1781. publicata appellationem sibi referuat in quibusdam causis, et speciatim in *fiscalibus* — inde constat, in causis fiscalibus territorialibus (*gemeinen fiskalischen Sachen*) a dicasteriis superioribus ducum Mecklenburgicorum aequae, ac aliorum civium imperii immediatorum semper ad eundem fuisse appellatum, eiusmodi enim causae fiscales si ipso iam iure imperii forent inappellabiles, utique caesar appellationem in iisdem sibi haud reservare potuisset, cum nemo sane sibi quid reservare soleat, nisi quod ipse iam antea habuerat — citatam resolutionem caesaream in causa privilegii Mecklenburgici in extenso continet *Häberlin Repertorium des deutschen Staats- und Lehnrechts dritter Theil. S. 440-442.*

*) C. O. C. part. 2. tit. 21. §. 8. Ordinatio iud. imp. aul. tit. 6. §. 6. Clarissimus PÜTTERUS in *nova epitome processus imperii amborum tribunalium supremorum 1769.* edita §. 265. dubitat, utrum iurisdictione caesarea adhuc hodie in prima instantia exerceri possit etiam contra mediatos quoad causas fiscales imperii, et prouocat idcirco ad libellum, quem scripsit THOMASIVS sub nomine: *Kurze und deutliche Deduktion, daß der Reichshofrath mitnichten befugt sei, der Stände des Reichs Råthe, Diener und andere Unterthanen sowohl in peinlichen als bürgerlichen Sachen in erster Instanz für sich zu zitiren.* Cum ambo suprema imperii tribunalia haud ignorent, cuilibet immediato imperii membro intuitu suorum subditorum competere ius primae instantiae, siue de non euocando extensum ad omnes causas iudiciali cognitione indigentes, nec iurisdictioni archidicasteriali reservatas, utique ambo nec solent, nec audent unquam mediatum imperii ciuem quoad causas, siue civiles, siue criminales in prima instantia citare, nisi in prima iurisdictione eorum instantia ex alio forsan capite, puta, ob contentiam, ob qualitatem rei immediatae, aut ob ipsius causae qualitatem, sit fundata — dico *ob qualitatem causae*, si nempe immediatus imperii ciuis ipse suos contra subditos coram supremo iudice actionem instituat.

Interea tamen notorium est in iure nostro discrimen inter causas fiscales imperii ex una, et causas criminales ex altera parte; nec minus notae sunt citatae leges imperii, nondum abrogatae, in quibus supremo iudici iurisdictione in prima instantia etiam contra mediatos quoad *causas fiscales imperii* concessa legitur, et quod eandem in hodiernam vsque diem adhuc *exerceat*, testantur inter alia causae violati praesertim a mediatis privilegii impressorii, moratorii, cet. in utroque ipsius ac imperii summo tribunali, tum aulico, tum camerali quotidie adhuc occurrentes, ut igitur valde mirum mihi videatur, virum in re veratissimum causas fiscales imperii inter, ac criminales saltem in allegato opere suo haud distinxisse, et ideo iurisdictionem supremi in Germania iudicis quoad causas fiscales imperii in prima instantia etiam contra mediatos in petitorio, et possessorio fundatam in dubium vocasse.

Tandem legislatio imperii loco citato non qualemcunque ad summum Germaniae tribunal prouocationem in genere, sed in specie, et nominatim tantum *appellationem* in dictis causis criminalibus prohibet, imo potius in iisdem querelam nullitatis infanabilis *), protractae, vel denegatae iustitiae ibidem institui posse, disertis verbis declarat.

*) Cum vi O. C. part. 3. tit. 34. §. 2. C. O. C. p. 3. tit. 40. §. 2. R. I. N. §. 121. 122. querela nullitatis *fanabilis* non sola possit institui, sed cumulari debeat cum appellatione, sequitur illam perinde, ac appellationem ipsam, in causis criminalibus ad poenam corporis afflictivam tendentibus esse prohibitam.

In *causis politicis* nulla lex imperii appellationem ad summum imperii tribunal simpliciter vetat. Interea tamen ad statim post publicatum recessum imperii nouissimum nonnulli, ex male

intellecta quippe hac lege, causas politicas declamarunt tanquam inappellabiles; et in horum verba, vti plerumque fit, sensim complures alii iurarunt.

Ast legis, quaeſo! attenta mente citatam imperii sanctionem §. 106. et deprehendes, ab eadem appellationem in his causis non simpliciter et absolute prohiberi, sed solummodo restringi eam, et notanter inculcari camerae imperii, ne statim ad sola appellantis narrata absque praecua iudicis a quo informatione processus appellationis decernat, aut vt in iisdem decernendis saltem inhibitoriales omittat; ex qua clara profecto, ac distincta legis dispositione plane nil aliud erui poterit, quam vt scilicet appellatio in causis politicis non semper *) gaudeat effectu executionis suspensiuo.

*) Citata lex imperii id ordinando ita se exprimit: „keine Inhibition „leichtiglich erkennen.“

Quoniam vero erronea ista opinio semel adoptata nouos indies in scholis, ac foris nostris attrahebat asseclas, decisiuua voce asserentes, causis politicis appellabilitatem in recessu imperii nouissimo rotunde denegatam esse, et inde casus frequentior enascebatur, vt sub praetextu causae politicae in foris Germaniae immediatis iustissimae saepius appellationi ad caesarem via abscederetur, consilium imperiale aulicum non tam ipsum recessum imperii nouissimum ceteroquin eo ex capite sat clarum, quam potius deductam inde erroneam conclusionem interpretabatur per conclusum d. d. 18. Septemb. 1744. in Sachen Eist Worms contra Stadt Worms ita statuendo: „ wenn die Frage wär von der Einführung oder Abschaffung einer Polizy-Zunft oder Handwerks-Ordnung *) so soll der

Fall für eine Polizeisache zu halten, und also nicht appellabel sein; betrifft aber der Fall *iura partium*, kommt ad contentiosum, und wird durch eine oder mehrere Gerichtsstellen verhandelt und entschieden, so war solcher für eine Justizsache anzusehen, und also appellabel.““

*) Enimvero ubi quaestio est de condenda vel abroganda ordinatione, rem politicam, in specie officariam, mercantilem aut aliud simile quid concernente, casus unice, ac immediate territorialem tangens legislationem utique nec pro causa iustitiae haberi, ideoque nec obiectum appellationis esse potest, quae quippe praesupponit causam a iudice qua tali, non a legislatore tractatam.

Neque *causae ecclesiasticae* ab ulla imperii lege inappellabiles declarantur, quanquam plerique scriptores celeberrimi easdem appellabilitate destitutas esse autument *); *causae* etenim ecclesiasticae vel mere tales sunt, vel mixtae — intuitu causarum mere ecclesiasticarum frustranea utique foret in legibus imperii prohibitio appellationis ad suprema imperii iudicia, cum iudici laico caeteroquin ex natura rei nulla in eas competat iurisdictio; in mixtis vero teste praxi quotidiana illuc appellatur.

*) NEUMANNI principia processus iudicii imp. aul. hod. pag. 59. PÜTTERI introductio in rem imperii iudiciariam §. 363. TAFINGERI institutiones iurisprud. cam. §. 633. I. ubi *causae ecclesiasticae* generatim aequae, ac ipsae criminales, de iure in legibus imperii scripto inappellabiles afferuntur.

Denique nec *causae feudales**) proprie dici possunt inappellabiles, cum causa feudum imperii concernens (die Reichsflehsache) vtpote consilio imperiali aulico reservata caeteroquin in prima iam

instantia supremæ subit iurisdictioni, igitur ad nullum aliud a quo ad hanc solet appellari, forum Germaniæ inferius trahi queat. In causis vero feuda Germaniæ mediata respicientibus (in gemeinen Lehnsachen) perinde ac in aliis causis, ad suprema imperii iudicia appellatur, id quod innumera quoque comprobant exempla.

*) TAFINGER loc. cit. inter causas ex constitutionibus imperii inappellabiles etiam recenset causas feudales cognitioni caesareae referuatas.

B. Quod iudicium caesareo imperiale aulicum iurisdictionem in causis italicis solitariam, cum camera imperii haud communicatam exerceat, id non in lege quapiam imperii, sed in sola fundari observantia asseritur, et ideo soli quoque adscribitur observantiae imperii, quod ad solam pariter aulam Caesaris a sic dicta eius plenipotentia in *causis vasallorum imperii italorum* quippe *minorum* *) appellari solet.

*) Vasalli enim imperii, feuda throni italica possidentes iurisdictioni Caesaris aulicae in prima subfunt instantia; neque gaudent iure fori austragalis plerisque Germaniæ ciuibus immediatis indulto, multo minus qua tales personam habent standi in conuentibus imperii, sive comitialibus, sive circularibus, nihilque contribuunt ad sustentationem camerae imperialis, a qua Veneti circa initium seculi XVI. in poenam banni condemnabantur. vid. v. Harprechts Staatsarchiv tom. 3. pag. 66.

Isthaec in causis italicis plenipotentia est species quaedam commissionis caesareae ad *totam causam* in solos imperii vasallos, qui feuda sic dicta consilii italica (*welsche Rathschefne*) possident, iurisdictionem primæ instantiæ exercens non ordinariam, sed a

iudicio imperiali-aulico delegatam, et instructione*) caesarea limitatam, — ex ipsa igitur natura rei et analogia iuris generali sequitur, cum a commissario nonnisi ad committentem provocari debeat, quod in causis italicis ad Cameram imperii, a qua quippe plenipotentia Caesaris italica nullatenus dependet, appellari nequeat.

*) Ista instructio caesarea, in qua praesertim modus procedendi plenipotentiae praescribitur, eidem obtingit, et quidem in causis iudicialibus a consilio imperiali aulico, in causis vero extrajudicialibus a cancellaria imperiali aulica tanquam ministerio Caesaris imperiali, quoties in persona aut Caesaris aut plenipotentiarii mutatio contingit.

C. Cum omnis iurisdictio, quae ab immediatis imperii ciuibus suos in subditos sub auspicio legislationis nostrae exercetur, nonnisi benigno Caesarum indultui suam debeat originem, et iurisdictio in supremo Germaniae foro ad iura Caesari reseruata pertineat, quilibet autem reseruato iuri suo possit renuntiare, utique et Caesar ius habens, super omnes causas, in quibus vi legum imperii appellatio ad ipsum non est prohibita, in superiori instantia cognoscendi, supremam hanc iurisditionem suam potest restringere, unam alteramue causam declarando inappellabilem.

Quemadmodum vero eiusmodi priuilegium de non appellando limitatum*) per quod in certo causarum genere appellatio ad augusta imperii tribunalia litigantibus inhibetur, ius singulare constituit, et ideo ex natura sua strictae subiacens interpretationi solummodo illi prodest, cui concessum est, ita pariter ultra casus in eo nominatim expressos extendi nequit.

Sin igitur partem appellantem inter ac ipsum iudicem a quo lis oriatur, utrum priuilegium de causa in qua appellatur,

intelligendum fit, nec ne, in dubio pronuntiandum est pro iurisdictione Caesaris, ideoque causa praesumenda appellabilis.

*) Per privilegium enim de non appellando illimitatum, quo quippe appellatio non pro parte, sed in totum tollitur, non una alteraue, sed qualiscunque causa fit inappellabilis.

Priuegium de non appellando limitatum praesertim huius generis concessum est nonnullis principibus ecclesiasticis et secularibus, comitibus ac ciuitatibus imperii*); de praxi tamen appellatio etiam in casu, vbi tale priuegium eidem ob stare videtur, in supremo Germaniae foro plerumque admittitur, et non reicitur, nisi ad instantiam aut iudicis a quo in suis litteris infortialibus, aut partis appellatae in sua exceptione isthunc causae appellabilis defectum sufficienter demonstrantis.

*) Vti principibus *Leodiensi, Ostfrisiae, Schwarzburgico, comiti Hanouiae, ciuitatibus Hamburgensi, Lubecensi* ect. de LUDOLF in commentatione systemat. de iure camerali appendic. V.

Sin itaque vel maxime iudex a quo, vt genuinum appellationis statum exponat, speciatim interrogatus, ipsaque adeo pars appellata puncto deuolutionis eo ex capite nihil obiciunt, iudex ad quem iure merito concludit: aut utrumque iure suo contradicendi quaesito haud uti velle, aut ipsum forte priuegium ad casum appellationis omnino non quadrare.

D. Tandem cum omnino sit liberum partibus in sua, de qua litigant, causa vel uti remedio iuris extraiudiciali, puta, viam compromissi, aut transactionis ingredi, vel eandem decisioni iudicis

ordinarii submittere, iisdem pariter a nulla lege prohibetur, quin in sua causa litis iudiciali censurae submissa renuntiare possint appellationi. — Sin igitur pars utraque coram instantia quapiam Germaniae immediata litigans mutua declaratione spondeat, quod neuter, qualitercunque lis dirimatur, ad supremum Germaniae tribunal appellare velit, causa litis caeteroquin appellabilis in tali casu fit inappellabilis *ex conuentione* partium.

Cum autem appellatio generatim sit beneficium iuris in solatium partis, a iudice a quo grauatae legibus introductum, ac nemo cogi possit, vt fauori pro se introducto renuntiet,*) cum porro Caesar solus suo, recipiendi appellationes iuri quaesito possit detrudere, euidens est, appellationem ad eundem nec lege territoriali, nec statuto restringi, aut impediri posse. **)

*) Quando priuilegium Caesaris appellationem ad ipsum restringit, aut penitus tollit, pars grauata vtique etiam, *sed ex rationibus salutis publicae bono priuato praeferendae cogitur*, vt a beneficio appellationis ad Caesarem pro se introducto abstineat.

**) Concept. ord. cam. part. 2. lit. 31. §. I. ex ipsa profecto analogia iuris patrii ibidem scripti sequitur, nec pacto familiae appellationem ad Augustissimum restringi, aut impediri posse, praesertim cum nulla lege particulari, ideoque nec domestica id fieri queat, et generatim pactum familiae haud valeat, quod legi prohibitiuae derogat, aut iura tertii laedit; (clariff. BRAINL CAROLI FRIDERICI ius germanicum priuatum pag. 53.) quis autem dubitabit, eiusmodi pariter lege domestica functioni imperii prohibitiuae derogari, potissimumque iura circa appellationem non tantum supremi iudicis, sed etiam posterorum familiae violari.

II.

S u m m a G r a u a m i n i s

s i t

a p p e l l a b i l i s .

Cum plerumque in instituto nobis benefico ac fauorabili maximus soleat committi abusus, ac is potissimum intuitu appellationis indies frequentior extiterit, legislatio nostra; ne causae litis in foris inferioribus pendentes, aut decisa propter quascunque minutias ad supremum imperii iudicem traherentur, peregrino ducta exemplo*) ordinauit, vt in prouocatione qualicunque per viam, siue appellationis**) siue querelae nullitatis***) protractae, aut denegatae iustitiae****) ad eundem instituta *summa sit appellabilis*, id est, pars prouocans facto iudicis a quo in certa quantitate sit laesa.

*) Arg. l. II. §. 3. d. de iurisd.

**) O. .C p. 2. tit. 28. §. 4 R. I. 1570. §. 14. C. O. C. p. 2. tit. 31. §. 4.

***) R. I. 1570. §. 69. C. O. C. p. 2. tit. 31. §. 5.

****) Per identitatem rationis, ex qua citatae leges ita disposuerunt, et vi obseruantiae in supremo Germaniae foro usualis. Hens Sebastian Bürgermeister zu Bronweiler c. den Provisor Grauer daselbst, und den Magistrat zu Reutlingen peto. deneg. iustitiae, in qua causa implorans potissimum etiam ob defectum summae appellabilis ordinariae ad iudicem a quo remittebatur. Conf. Karl Friedrich Brains Lehrsätze über die Practick der beiden höchsten Reichsgerichte §. 598.

Isthaec, vt ita dicam, appellabilitatis quantitas initio in 50*) paulo post in 150**) dein in 300 florenis consistens ***) de-

num aucta fuit ad 600 florenos, siue 400 imperiales in forte, et 24 florenos, siue 16 imperiales in redivibus annuis, ad dimidium vero tum in forte, tum in annuis redivibus reducta, sin omnia ac singula prouocantis bona haud excedant pretium 2000 florenorum.****)

*) O. C. 1521. tit. 24. O. C. 1555. p. 2. t. 28. §. 4.

**) R. I. 1570. §. 66.

***) R. Dep. d. 1600. §. 14. C. O. C. p. 2. tit. 31. §. 4.

****) R. I. 1654. §. 112. 114.

Enata inde communis fere opinio erronea, partem quamcunque litigantem, sin in supremo Germaniae foro iurare possit, omnes ac singulas possessiones suas haud excedere pretium 2000 floren. ad iura pauperum esse admittendum*); aut usus forensis saltem tam in aula Caesaris quam in eius ac imperii camera docet, eum solummodo ad iura pauperum admitti, qui attestato fidem merente demonstrare valet, se haud tantum possidere, quantum ad expensas litis suae sustinendas sufficit**), et reuera recessus imp. nouiss. loc. cit. illum, qui haud ultra 2000. florenos possidet, non diserte pauperem declarat, et quidem ea mente legis, vt liti suae propriis sumtibus gerendae impar foret, sed tantum intuitu eiusdem minorem summae appellabilis quantitatem statuit. Enimvero si pars quaecunque haud ultra 2000 florenos possidens ad iura pauperum admitti deberet, profecto lites quoad plurimam partem etiam friuolae sub auspicio perpetram intellectae huius functionis indies adeo auferentur, vt ambo summa imperii tribunalia iisdem dirimendis non amplius sufficerent.

*) Inter plures alios id asserunt autor, (DE BERTRAM) qui scripsit breuiculum praxis imperialis aulicae tit. 63. § 7. De NEUMANN principia processus iudicii imp. aul. cap. 2. §. 7. pag. 15. FRANC. ANTON DITTERICH agens de quatuor praecipuis consilii imp. aul. processibus, pag. 26.

***) Quam praxin archidicafterialem comprobat ipsa adeo formula iuramenti a paupere praestandi ita sonans: = = daß ihr also arm seyd, auch nicht an liegender oder fahrender Haab, noch Schulden vermögend, daß ihr die Kanzlei um nothdürftige Brief, noch euern Advocaten oder Profuratoren bezahlen und belohnen möget. = = C. O. C. p. I. tit. 96. Pauper hic non iurat, se adeo inopem esse, vt haud ultra bis mille florenos possideat.

Summa appellabilis vtpote ipsa lege in hisce quantitibus constituta dicitur *legalis, ordinaria* siue *summa ordinationis*, cui opponitur *summa priuilegii*, siue *summa appellabilis priuilegiata*, id est, per priuilegium Caesaris de non appellando limitatum*) ad quantitatem summa ordinationis maiorem aucta**), non tamen, vti haec, ad communem aliquam quantitatem reducta sed ultra hanc mox magis, mox minus ascendens, vt paucis omnia dicam, tanta,***)) quanta ex tenore priuilegii apparet.

*) C. O. C. p. 2. tit. 31. §. 11. 12. 13. R. I. N. §. 115. tali priuilegio gaudent:

a) Inter principes imperii *Salisburgensis, Herbipolensis, Leodiensis, Tridentinus, Schwarzburgicus* cet.

b) Inter comites imperii *comites Ranzouii, Reuffii in Plauen*, ac *barones de Ingelheim*.

c) Inter ciuitates imperii *Augusta Vindelicorum, Colonia Agrippina, Hamburgum, Lubeca, Norimberga* — de LUDOLF loc. cit.

Principi Archiepiscopo *Salisburgensi* paulo ante mortem Iosephi II. per huius priuilegium summa ordinationis ad bis mille florenos aucta fuit.

**) Quamquam summa appellabilis ordinaria per priuilegium principi episcopo Leodiensi concessum aucta fit in mobilibus ad nongentos, in immobilibus ad mille octingentos florenos aureos, ex nulla tamen imperii parte, quam ex principatu Leodiensi, tot ad suprema imperii tribunalia deferri appellationes, sic dicta rubricarum protocollo ibidem (*Zuschlagsprotokolle*) attestantur.

**) Cum eiusmodi priuilegium appellationem ad Augustissimum restringens, ideoque huius iurisdictioni detrahens non tantum intuitu supremorum imperii tribunalium, sed vel maxime etiam intuitu appellantium quid odiosum, igiturque strictissimae sit interpretationis, ultra id, quod verbotenus exprimit, minime extendendum, sequitur, summam appellabilem ordinariam intuitu illius, qui haud ultra 2000 florenos possidet, in priuilegio, quod vnam solummodo auctae summae quantitatem exprimit, nullatenus esse auctam, et ideo eundem, vbi summa appellabilis saltem in 300 florenis* consistit, non obstante priuilegio appellare posse. LUDOLF ius cam. Sect. I. §. 13. p. 172.

De caetero summa appellabilis computatur ex quantitate non petitionis, sed gravaminis*), id est, ex quanto, non quod pars prouocans in sua actione, exceptione, reconuentione aut interventione coram iudice a quo petit, sed quod hic decreto suo petita ab illa quantitati detraxit.

*) R. I. N. §. 114. vbi de prouocante, qui iurare valet, se haud ultra bis mille florenos in bonis habere, ita disponitur: = = wenn er in sententia um 300 fl. soviel das Kapital anlangt, beschwert wäre = =

quibus verbis textui in C. O. C. p. 2. tit. 31. §. 10. = es soll aber den Partheien unbenommen sein, da sie unter benannter Summa = sich beschwert zu sein befinden = iunctis haud obscure indicatur, quantitatem summae appellabilis generatim, igitur etiam intuitu illius, qui vltra 2000 florenos in bonis habet, non ex petitione sed ex solo gravamine diiudicandam esse. Interea vir clarissimus PÜTTER in introduct. in rem iudiciariam imp. pag. 157. sub not. c. desuper prouocat ad senatus-consultum camerale 1603. conditum et in corp. iur. cam. pag. 564. contentum, quod summam duntaxat *grauaminis* attendendam esse statuit. Ast, vti videtur mihi, isto camerali senatus-consulto vtique in re ab ipsis iam legibus imperii satis clare exposita opus haud est.

Sin idcirco nihil speciatim statutum sit in priuilegio, summam appellabilem ordinariam augente, etiam summa priuilegii ex quantitate *grauaminis* aestimanda venit; siquidem, vbi circa exceptionem a regula, circa ius speciale dubium emergit, ad regulam ipsam, ad ius generale recurrendum, ac inde decisio petenda.

Summae appellabili, siue ordinariae siue priuilegiatae, vbi adhuc quid deficit, suppleri id poterit vsuras vna cum sorte computando, si nempe pars prouocans coram iudice a quo vsuras vna cum sorte simul petierit, nec sorte priuilegium summam appellabilem expresse sola in sorte (Kapital, Hauptsumme) constituerit *); enimvero sin vsurae in instantia inferiore non vna cum sorte simul fuerint petitae, grauamen a iudice a quo illatum vtique nec illas afficit, ideoque nec eadem partem summae appellabilis ex grauamine solo aestimandae constituere poterunt.

*) Ita rem explicat camera imperii per conclusum pleni de 28. Jun. 1670. LUDOLF ius cam. pag. 171. Id ipsum quoque teste pra-xi obseruatum in consilio Caesaris imperialis aulico, quanquam UFFENBACH de *consilio* imp. aul. cap. 10. pag. 101. contrarium sentiat a casu quippe specialissimo concludens. Saltem legislatio nostra summam appellabilem ex sola quantitate gravaminis determinans haud prohibet, vt vsurae, quae non raro etiam obiectum gravaminis sunt, vna cum forte simul computari, et ad supplendum in eadem summae appellabilis defectum adhiberi possint. C. O. C. p. 2. t. 31. §. 10. R. I. N. §. 114.

Vsurarum cum forte coniunctio ad supplendum in hac summae appellabilis defectum toleratur etiam in vtroque supremo imperii senatu, quanquam priuilegium forte der *Hauptfache*, der *Hauptflage*, dummodo non praecise des *Hauptstuhls*, des *Kapitals* mentionem faciat *). Quod porro plures, ac diuersae, puta, grauaminis summae coniungi queant eo fine, vt integra fiat summa appellabilis lege, aut priuilegio praescripta, praefertim si coram iudice a quo ex vna, eademque causa petita, et in eadem ab illo decisionis formula coniunctae fuerint, iuri nostro imperii tum scripto, tum non scripto plane analogum est **).

*) Fluit id partim ex analogia iuris patri istam coniunctionem haud reprobantis, partim ex natura strictae interpretationis cuiuslibet priuilegio propriae.

**) Enimvero plures, ac diuersae grauaminis summae partiales ex eadem tamen causa petita, ac decisae fictione iuris pro vna habentur summa totali perinde, ac plures actiones ex eodem tamen fundamento contra plures, qui diuersa habent fora, competentes,

quae omnes vtiq̄ue pro vna ac eadem reputantur actione, in vno pariter tantum foro, omnibus quippe reis communi instituenda. Et reuera legislatio nostra definiendo summam appellabilem certum solummodo quantum, et quidem ex solo grauamine aestimandum desiderat, praescindens de caetero, vtrum tale quantum ab vna aut a summis pluribus connexis, ideoque pro vna habitis suam habeat existentiam.

Interea tamen expediti iuris est, summam appellabilem nec ordinariam, nec priuilegiatam requiri in *omnibus causis, vbi grauamen certam aestimationem haud recipit* *); cum enim summa appellabilis vtraque in certa consistat quantitate non nisi ex grauamine aestimanda, haec autem aestimatio, per consequens etiam certae illius quantitatis, summam appellabilem constituentis determinatio fieri nequeat, cessante summae appellabilis possibilitate ipsam quoque eiusdem necessitatem cessare, perspicuum est.

*) C. O. C. p. 2. tit. 31 §. 6. vbi verba ita sonant: = = = doch sollen hieninnen die Sachen iniuriarum, in denen auf Wiederruf geklagt, auch andern, so auf Geld, aber nicht unter 300 Reichsguldener durch den Kläger in seiner Klag aestimirt werden, auch Obrigkeit, Gerechtigkeit, persönlich und Gelddienbarkeit, auch andern dergleichen so nicht gewisse Achtung hätten, ob sie gleich unter der bestimmten Summen der 300 (hodie 600) Reichsguldener wären, ausgenommen sein = = u. s. w.

Quam dispositionem vtut antiquiorem cum recessus imp. nou. non expresse abroget, eandem tacite confirmare censendus est.

Sin autem pars grauata ob defectum summae appellabilis, aut ordinariae, aut priuilegiatae ad supremum imperii iudicem

appellare nequeat, iudex a quo eum in casum a lege*) iubeatur, ad illius instantiam actorum praeuie inrotulatorum aut reuisionem, aut transmissionem ad impartiales decernere; iudex a quo ubi vnum, alterumue horum iuris remediorum legitimo tempore, ac modo petitum denegat, locus est appellationi **) quanquam summa non sit appellabilis; intrat enim casus, ubi agitur de iure petendi aut reuisionem ***) aut transmissionem actorum ex ipsa lege quaesito, et cum grauamen inde emergens non recipiat certam aestimationem, etiam summa appellabilis haud attenditur.

*) C. O. C. p. 2. tit. 31. §. 10. R. I. N. §. 113.

**) Poterit quoque pars grauata alio vti remedio iuris commodiori, saltem nullis ligato formalibus, querulari nempe, contra iudicem a quo super denegata iustitia aut etiam agere contra eundem in via simplicis querelae, petendo mandatum de transmittendis actis ad impartiales S. C. diffiteri quidem haud possum, partem grauatam, fin vno, alteroue hocce iuris remedio sibi succurrat, id sentire commodi, quod nec fatalia nec solennia teneatur obseruare; interea appellatio tribuens effectum executionis suspensiuum videtur hic remedium pinguius, minusque odiosum, ac duo posteriora. — *Drain's Lehrsätze über die Praktik der beiden h. N. G. §. 596.* eiusdemque ius germ. priu. pag. 509.

***) addit recessus imp. nov. l. c. clausulam = = jedoch abermals diese Verordnung den Ständen des Reichs an ihren erlangten und hergebrachten Priuilegiis, Freiheiten, Landesordnungen und Statuten und sonstem ohne Nachtheil verstanden, sondern dieselbe in ihren Kräften gelassen werden: = = pro casibus quippe non raro contingentibus, ubi parti grauatae ob defectum summae appellabilis via appellationis ad Caesarem haud patet *alicubi* transmissio actorum ad externos plane prohibita, sed

specialis constituta est reuisionis instantia, coram qua causa de nouo disquirenda, ac decernenda — *alicubi* noua actorum reuisio ea ratione in usu est, vt causa a reuisoribus tantum de nouo instruat, et dein ad impartialia transmittatur, ab iisdem decidenda — *alibi* sola transmissio actorum ad impartialia locum habet, quin vel minima tantum fiat a iudice a quo praeuia causae discussio — *alibi* liberum est partibus, actorum aut reuisionem aut transmissionem ad externos petere. —

Hamburgi extat norma pro causis iudicialibus, iam ante receptum imp. nou. 1645. condita, ideoque per eundem §. 113. confirmata, vi cuius ob defectum summae appellabilis non ad Caesarem appellare, sed tantum coram iudice a quo reuisionem petere licet; in casu autem, vbi summa appellabilis est, parti ibidem grauatae liberum est, vel appellare ad Caesarem, vel reuisionem petere, quam vltimam tamen viam eligens renuntiare tenetur ulteriori ad Caesarem appellationi. At superflua sane videtur mihi ista appellationis expressa renuntiatio, si quidem qui inter duo, quorum vnum in effectu idem est, ac alterum, electionem habet, ac vnum eligit, alterum spreuisse, siue eodem vti haud velle, merito censendus est. De caetero istam iudicii Hamburgensis ordinationem etiam in supremo Germaniae foro obseruari docet sequens causa: Graf Putbus, modo deseri Wittue tutorio liberorum nomine und Michael Gottlieb Hofmann contra Peter Godesfroy appellationis, nunc restitutionis in integrum secundae, -- in hac assecurationis causa Iudicium Vicariale Imperii Saxonicum 6 Sept. 1790. processus appellationis, 29. eiusdem mensis etiam restitutionem ex capite minorennitatis et consilium Caesaris imp. aul. 22. Oct. 1792. restitutionem ex capite nouorum denegat ex ratione decidendi, sicut iudicium vicariale inde desumpta, quoniam pars appellans coram superiori iudicio Hamburgensi (Obergericht zu Hamburg) reuisionem petendo secundum ordinationem iudicii Hamburgensis appellationi ad suprema imperii tribunalia renuntiauerat.

III.

S e n t e n t i a a q u a

s i t

a p p e l l a b i l i s .

Cum appellatio vi notionis suae communiter receptae sit provocatio a iudice inferiori ad immediate superiorem ob grauamen ab illo illatum, profecto ex mente legum, quibus ista suam debet originem, vti et ex ipsa adeo eiusdem natura et essentia haud obscure perspicitur, generatim appellari posse *a quocunque facto iudicis a quo, quod continet grauamen ab ipso haud reparandum*, arg. leg. c. 59. X. de appellat.

Cui principio iuris generali haud dissentit praxis in supremo Germaniae foro, sed solummodo per ius nostrum imperii quoad punctum deuolutionis praesertim eo ex capite magis determinata *appellationem admittit a quocunque facto*) iudicis a quo, quod nec per legem imperii, nec per priuilegium de non appellando limitatum**) aut alia sanctione speciali***) inappellabile declaratur*

*) Cum enim appellatio, mediante qua pars grauata coram iudice ad quem querulatur non tantum contra suum aduersarium in causa principali, sed etiam contra iudicem a quo in puncto grauaminis, reuera sit *actio*, et quidem *personalis*, descendens ex facto iudicis inique iudicantis, et experientia teste ab omni *facto* iudicis grauante, ideoque non tantum a sententia, sed etiam a citatione, a decreto, alioque eius iussu appellari soleat, vtiq; generali hoc verbo *factum* denotatur omnis actus iudicis grauamen partis, siue fundamentum appellationis continens.

**) O. C. p. 2. tit. 28. §. es soll nicht allein = C. O. C. p. 2. tit. 31. pr. Tali privilegio, a certo tantum sententiarum genere appellationem ad suprema imp. tribunalia prohibente gaudent princeps episcopus *Leodiensis*, comites *Hanoviae* et *Renssi in Plauen*, ac inter ciuitates imperii *Hamburgum*. LUDOLF ius cam. app. V.

**) Vi resolutionis a Caesare Leopoldo I. Viennae 18 Nou. 1670. datae pars coram iudicio Caesaris provinciali Sueuico grauata a sententia in possessorio lata non ad suprema imp. tribunalia, sed tantum ad regimen Oenipontanum (sive secundum normam recentiorem ad appellationis tribunal Friburgi in Austria anteriori constitutum prouocare potest. conf. BRAINL ius, germ. priu. pag. 536.

De iure, in legibus imperii scripto *) a nullo plane alio iudicis facto, nisi *ab illa interlocutoria simplici quae infert grauamen vel per ipsam adhuc definitiuam**) vel per futuram saltem a definitiua appellationem reparabile*, appellatio ad supremum imperii iudicem interdicta est.

*) O. C. p. 2. tit. 28. §. item als täglich = C. O. C. p. 2. t. 31. §. 15. vbi equidem solum mentio fit interlocutoriae simplicis, quae grauamen infert per futuram saltem a definitiua appellationem reparabile.

**) Pro hoc casu militat analogia iuris modo adducti tanto potius, quod necessitas appellandi ex natura rei cessare debeat, *sin ipsum cessabit grauamen, appellationis fundamentum, i. e. si grauamen per interlocutoriam simplicem illatum per ipsam adhuc definitiuam subsequenter, ideoque in instantia inferiori adhuc reparari poterit.*

Legislatio nostra, dum ab interlocutoria simplici sola, ac unica et quidem ab ea tantum, quae grauamen reparabile infert, ap-

pellationem ad iudicia imperii suprema vetat, a regula, quae ab omni iudicis facto grauante*) appellationem ad illa permittit, exceptionem faciendo ipsam utique regulam in casu haud excepto confirmat. — Quae a iudice eodem, in eadem causa, eodemque processus genere, et ex eadem ratione decidendi ad repetitam expositionem partis a priori sententia haud appellantis emanat, sententia dicitur *inhaesiva* (Inhäufvurtheil, Inhäufvbescheid) nullibi autem in legibus expresse declaratur inappellabilis; etenim cum ex natura rei sit inappellabilis**) certe, ut pro tali***) haberetur, nulla opus erat speciali legis declaratione.

*) Per arg. l. ex C. O. C. p. 2. tit 31. pr. et tit 32. §. 5. desumptum.

**) Ponamus, a iudice ferri sententiam, eandemque nullo intra tempus praescriptum impugnari remedio iuris suspensiuo, et ita vires rei iudicatae adipisci; dein a parte per eandem grauata coram eodem iudice meram fieri priorum expositionem, nouumque ad hanc emanare decretum, plerumque ita sonans = hat es bei dem vorigen Bescheid d. d. N. sein Bewenden = sententiae praecedenti, cum nullo impugnata remedio iuris suspensiuo in rem iudicatam transierit, certo certius obstat exceptio desertionis, appellationi locum haud relinquens; quo igitur iuris praesidio appellare poteris a decreto subsequente, seu inhaesiuo, utpote quod in effectu nil aliud est, nisi mera repetitio sententiae in eadem causa praecedentis, per consequens eodem pariter laborat appellationis impedimento!

***) Si pars primam haud impugnet sententiam, noua tamen post eandem in facto proponat, et secunda non sit mere inhaesiva, siue mera primae repetitio, sed plus contineat, quam haec; a secunda, utpote quae non mera primae repetitio est, ideoque etiam non, uti haec, in rem iudicatam]transiit, poterit appellari. MEUIUS part. I. dec. 109.

E contrario *expresse permiffa est* in legibus imperii appellatio ad Caesarem 1) a sententia, tum *definitiva*, tum interlocutoria tam *praegnante**) quam *simplici irreparabile grauum inferente***) 2) etiam a *citatione, mandato, decreto*, aliaue iudicis ordinatione (richterlichen Bescheide) quae non audita prius parte grauata decerni solet***)

*) O. C. 1487. §. 23. O. C. 1495. tit. 20. O. C. 1555. p. 2. tit. 23. §. 6. p. 3. t. 31. §. 11. R. I. 1594. §. 93. C. O. C. p. 2. t. 32. §. 2. p. 3. t. 36. §. 1. t. 37. pr.

**) R. I. 1594. C. O. C. p. 2. t. 32. §. 3. p. 3. t. 36. pr. t. 37. §. 1.

***) R. I. 1594. §. 94. C. O. C. p. 2. t. 31. §. 16. = Da die Obrigkeit iure et vi potestatis, atque iurisdictionis für sich selbst, oder auf eines andern Ansuchen ihren Untertan, oder einen andern außershalb Gerichts mit beschwerlichen Bescheiden, Gebot- und Verboten, oder auch Geldstrafe gravirt, daß solche Appellationen vermög der gemeinen Rechte angenommen werden. = Ex quo legali sane, omnemque fidem merente testimonio patet, ipso iam iure communi appellationem a mera citatione esse permiffam, quanquam quaestio, *utrum appellari ab ea possit?* adhuc hodie in scholis, forisque nostris vtramque in partem acriter propugnetur. In causa = zu Mainz 4 Domherren v. Hutten zu Stolzenberg, v. Frankenstein, v. Dienheim und Voos zu Waldeck contra den Ritter = und Assisenrath der oberrheinischen Reichsritterschaft v. Schliederer, und das dortige Direktorium appellationis puncto praetensae pronocationis ex lege dissamari - - decernitur 1778. a dicta instantia equestri contra quatuor hos canonicos cathedrales citatio ex lege dissam. et, dum citati appellant, concluditur ab illa = wird die a sola citatione besonders ex lege dissamari nicht platz habende Appellation hiermit abgeschlagen, jedoch war in respectum domini iudicis superioris der Verlauf des, bei den Reichsgerichten üblichen 4 monatlichen fatalis ad introducendum

abwarten, und bis dahin mit weiteren Erkenntnissen an sich zu halten = = = übriges wird gebeter Extractus protocolli bewilligt = = .
Aft canonici hoc decreto minime abftricti coeptam appellationis suae viam prosequuntur, eandem introducendo in aula Caesaris, vbi exhibitis ad libellum grauaminum literis inforatorialibus 24. Iun. 1779 processus appellationis decernuntur. Interea tamen, si non praecise ad id, quod de iure competit, quam ad id potius quod rebus sic stantibus ratio conuenientiae suadet, respiciatur, quandoque magis expedit, aduersus grauamen forsan in citatione contentum alio sibi succurrere remedio minus incommodo, ac sumtuoso, puta, exceptione fori declinatoria, quam vbi iudex incompetentem citans fundatam deprehenderit, suam reuocabit citationem, et sic cessante causa ipse pariter effectus, grauamen quippe per citationem illarum cessabit. Sin autem iudex exceptionem fori declinatoriam reiiciat, suae insistendo citationi, ab hac vtique reiectoria adhuc poterit appellari.

Neque in legibus imperii *expresse prohibita est* appellatio ad aulam Caesaris, aut eiusdem, ac imperii cameram a) a praelocatoria *) b) a prouisoria **) c) a bina, trinaue conformi *** d) ab ipsa adeo executione forsan grauante. ****)

*) Iudex, vbi praeloquitur tantum, vtique id, quod pars petit, nec decernit, nec directe denegat, ideoque parti grauamen inferre haud praesumitur. — Interea tamen exempla docent pleraque, iudicem uni parti magis, ac alteri addictum aut sinistra opinione de causa ductum, aut eidem disquirendae omnino imparem praeloqui, vbi nulla plane adest praeloquendi causa, eo solum sine, v pars vel plane a suo abstineat petito, vel aliam eligat litigandi viam, aut alio vtatur medio probandi, quod tamen non suppetit; in hisce casibus, aliisque similibus mera etiam praelocatoria grauamen, et quidem irreparabile inferri poterit.

***) Princeps episcopus *Leodiensis* competere sibi asserit privilegium de non appellando limitatum, quod a *provisoria* coram eo emanante appellationem ad suprema imp. tribunalia haud permittit — Si *provisoria* iam de iure in thesi foret inappellabilis, adeoque a *provisoria* nullius cuius Germaniae immediati ad Caesarem appellari posset, opus sane haud fuisset tali privilegio, *Leodiensem* speciatim *provisoriam* inappellabilem declarante. LUDOLF de iur. cam. Sect. I. §. 13. pag. 183. cum MERVIO part. I. Dec. 23. et aliis autumat, sententiam *provisionalem*, ac in *possessorio* summario latam ipso iam iure communi esse inappellabilem, istudque eiusmodi privilegiis tantum confirmari, cum olim abusus appellationum fuerit tantus, ut constitutio re speciali essent impediendae. — Ast nullibi in iure nostro communi siue canonico, siue romano civili prohibitam reperies appellationem a sententia *provisionali*, aut in *possessorio* summario lata; in quo enim plerique etiam consentiunt scriptores iuris, id nequidem constituit communem doctorum opinionem, multo minus quodpiam ius, licet etiam a veritate non adeo alienum sit, communes opiniones plerumque communes esse errores. Interea certum est, saepius *provisoria* nullum inferri grauamen; ast leges nostrae ab ea etiam appellationem non permittunt *nisi sit grauaus*; pluriesque, non semper, appellatio ab eadem *effectu tantum* *suspensiuo* caret l. un. C. si de moment. poss. Tandem non raro etiam, ubi locus haud est ordinationi *provisoriae*, iudex suae tamen sententiae verbum *provisionis* inferit, aut eandem adeo *provisoriam* appellat eo scilicet sine, ut via praeccludatur appellationi a *provisoria*, uti erronee creditur, haud permissae.

***) Solum ius sic dictum commune, non quoque, quod in nostris legibus imperii scriptum est, prohibet appellationem, et quidem haud a duabus, sed a tribus solummodo sententiis conformibus, l. un. C. ne lic. in vna ead. Immediatus Germaniae cuius *de regula*

duas habet instantias, primam, seu inferiorem coram austraegis, secundam, seu superiorem coram Caesare; in exceptione autem a regula unicum tantum, ideoque primam statim coram Caesare; si nempe aut omnino non gaudeat iure fori austraegalis, aut causa ab eodem exenta, siue referuata sit supremae iurisdictioni Germanicae, vel in sola Caesaris aula, vel in eius ac imperii camera simul exercendae.

Mediatus ut plurimum in territorio, aut praedio sui domini duas, nec plures, nec pauciores habet instantias, et tertiam, siue supremam coram Caesare. — De regula igitur, statu nostrae rei iudiciariae ita comparato contingere potest casus appellationis ad Caesarem a duabus tantum conformibus, raro autem, et nonnisi extra ordinem a tribus etiam, ubi nempe pro mediato tres in territorio domini sui gradatim constitutae sunt instantiae, nec appellationi ad Caesarem privilegium aut de non appellando illimitatum aut exemptionis fori obstat. Et quod appellatio a tribus conformibus in supremis imperii tribunalibus admittatur, notoria eorundem praxis comprobat, — NEUMANN principia processus iudicii imp. aul. hodierni cum differentiis processus cameralis cap. 5. pag. 60.

Paucis abhinc annis in causa = Suppanowizk kais. f. verwittvete Rittmeisterin contra den Handelsmann Weiler (ihren Vater) appellationis puncto editionis inventarii secundi thori iudicium Caesaris imperiale aulicum appellationem a tribus conformibus admisit, et revisionem contra denegatos appellationis processus, ideoque contra quatuor conformes petitam non ob defectum devolutionis, sed gravaminis denegavit. Interea nihilominus tamen adhuc in lucem prodeunt dissertationes ubi quaestio, *utrum in supremo Germaniae foro contra tres conformes peti possit revisio?* susus disquiritur.

****) Cum ex generali iuris principio, ipsis adeo legibus imperii probato appellari possit a quocunque facto iudicis siue ordinarii,

siue delegati grauante, eecur locus haud esset appellationi a modo executionis *excessiuo*, alioque decreto commissarii exequentis, quod grauamen praesertim ab eo haud reparandum, infert? probatur id porro per argumentum legis ex aurea bulla desumptum, quae cap. II. §. 3. electoribus largitur ius de non appellando speciatim ab eorundem *praeceptis* aut *executionibus*; quae exceptio a regula pro solis electoribus constituta sane superflua fuisset, si ceteroquin de iure in thesi ab executione, aut a praeepto (igitur ob paritatem rationis et a *citatione*) appellari haud posset.

Nec raras sunt huius generis appellationes in summis imperii tribunalibus receptae.

LUDOLF de iur. cam. Sect. I. pag. 190. 207. vbi desuper vocat ad testimonium decretorum extrajudicialium in appendice 8. allegatorum.

IV.

I u d e x a q u o

s i t

i m m e d i a t u s.

Cum pro incolis vnus, ac eiusdem territorii plures instantiae gradatim superiores eo praesertim sine fuerint constitutae, vt, quod in dicendo iure peccatur ab vna, ab altera, puta, immediate superiori corrigatur, et inde instantia quaelibet, intermedia aequae, ac infimae, et summae, idem ius habeat ex sine instituti sui quaesitum, sin eandem ordo tangat, super causa litis cognoscendi, instantia profecto intermedia, siue secunda sit, siue tertia, neutiquam praeteriri potest; — nata inde regula

iuris notoria, *appellationem fieri debere gradatim, non per saltum* l. 1. §. 3. l. 21. d. d. appell. ius prouinc. Sax. lib. 2. art. 12. O. C. 1495. tit. 9. C. O. C. p. 2. tit. 32. pr.

Licet quandoque tamen per saltum ad suprema imperii tribunalia appellare intermedium praetereundo iudicem, de quo exceptionis casu legislatio nostra *) ita statuit = es wäre dann, daß der nächste Unterrichter dem Appellanten kündigunglich das Recht versagt, oder der Sachen verwandt, oder sonst aus rechtmäßigen Ursachen in der Sache nicht Richter sein könnte, oder wollte =

*) O. C. 1555. p. 2. t. 29. §. 1. C. O. C. l. c.

Pro saltu autem appellationis minime haberi poterit, quando mediatus Germaniae cuius a iurisdictione iudicii caesareo-provincialis necdum exemptus a superiori iudicio domini sui non ad illud *) aut subditus immediati nobilis a domino suo non ad huius cantonem equestrem priuilegio primae instantiae gaudentem **) sed immediate ad alterutrum Germaniae supremum tribunal appellat; enimvero et hic et illud de regula in prima tantum instantia iuris dicendi facultatem habet, ad ordinem vero iudiciorum territorialium omnino non pertinet, multo minus intermediam ibidem aliquam constituit instantiam.

*) Ex innumeris fere, quae olim extiterant, iudiciis Caesareo-provincialibus (kaiserliche Landgerichte) solummodo quatuor fuere retenta, 1. *Franconicum* quippe (das kais. Landgericht in Franken Burggrafthums Nürnberg) a marchione Onoldino, 2. sic dictum *Sueuicum* (die kais. Landvogtei in Schwaben) ab archiduce Austriae, 3. *Rothwilense* (das kais. Hofgericht zu Rothweil) a principe de Schwarzenberg. 4. *Rhe-*

naum (Der königliche Schöffensuhl zu Nachen) a magistratu civitatis Aquisgranensis nomine Caesaris administrandum.

Secundum hodiernam rei nostrae iudiciariae formam entia profecto superflua videntur, cum sua civibus Germaniae immediatis, ac mediatis fora tum inferioris, tum superioris instantiae sufficientia sint assignata. Iurisdictionem nempe caesaream, quodlibet in definito districtu suo, adhuc hodie exercent, non amplam adeo, uti olim, in ciues imperii ab iis necdum exemptos, tam immediatos, etiam status cum supremis imperii tribunalibus, quam mediatos cum foris horum primae instantiae territorialibus concurrentem.

Hodierna eorundem iurisdictione equidem multis exemptionibus valde limitata est, non autem, uti asseritur, omni usu destituta, cum singulis fere annis pluries ab iisdem ad supremum Germaniae forum appellari videamus, et appellatio a iudice inferiori supponat, quod is iurisdictionem habeat, eandemque actu exercet. De regula autem iurisdictione eorundem quoad *primam* tantum instantiam fundata est, — nec enim olim iurisdictionem in superiori quoque instantia exercuerunt, nec ea ab vlla lege imperii recentiore ipsis concessa legitur; iudicium curiae imperialis Rothwilense (Das kais. Hofgericht zu Rothweil) quanquam primum sit inter reliqua iudicia Caesareo-prouincialia, concurrentem cum his omnibus iurisdictionem exercens, et ipsam adeo aulam Caesaris repraesentans, ius tamen recipiendi *appellationes* eidem haud competere, constat partim ex ordinatione eius a Maximiliano II. 1572. condita, vbi aequae, ac in prioribus eiusdem ordinationibus, ne minima quidem vel ipsius huius iuris, vel modi id exercendi sit mentio, partim ex propria eius sententia in augusto camerae imperialis iudicio producta, huius tenoris = in Sachen Geigers contra die Schappertzißische Erben zu Ravensberg ist erkannt, weil laut protocolli in Sachen schon judizirt, folglich das forum praevenerit, diesem nach auch die

Sache schon vormals remittirt worden, zumal dieses kais. Hofgericht allein *pro causis simplicis querelae* nicht aber *appellationis* fundirt ist, als läßt man die Sache nochmals bei vorigen Bescheid lediglich bewenden — Geben mit Urtheil, und diß kais. Hofgerichts zu Nothweil aufgedruckten Sekret besiegelt Zünstags (i. e. die Martis) nach Hilarii 1703.

Nec regula haec ab omni exceptione immunis est, vt itaque vi pacti aut obseruantiae etiam ad aliqua saltem iudicia caesareo-provincialia appellari solet.

Ex causa Hofmann Brüder, contra die Erben der Kammerrätthin Hofmann appell. den väterlichen Liberationszettel betr. vbi appellantes in aula Caesaris 1783. 1785. et 1793. contrarium votis suis decifum obtinuerunt, patet, a senatu secundo Anoldi ad iudicium Caesareo-provinciale ibidem appellari. Porro ex causa *Kinotte* contra viduam *le Gros* appellationis paucis abhinc annis a iudicio caesaris imperiali aulico ad reinformatoriales denegatae constat ex territorio Leodiensi a scabinis Trudonopoli (zu Sankttron) appellari ad scabinos sedis regiae aquisgranensis (königl. Schifffensstuhl zu Aachen) alt Trudonopolis vel immediata est, vel mediata, principi scilicet episcopo Leodiensi subdita; in primo casu ad supremum statim Germaniae forum, in secundo autem ad supremam in territorio instantiam, puta, ad consilium ordinarium Leodii de *regula* a scabinis Trudonensibus appellari deberet. Interea ipsam adeo consilium ordinarium Leodii in suis literis informatorialibus, quas in causa *Bogardorum patrum Prior*, ac *conuentus in Sepperen*, contra *notarium Hendrix app.* adhuc pendente coram supremo senatu caesareo-imperiali aulico exhibuit, fatetur, istam a scabinis Trudonensibus, aliisque locis ad territorium Leodiense spectantibus appellationis viam a regula difformem, esse receptam, fundarique in pacto, principem episcopum Leodiensem inter, ac magistratum aquisgranensem 1576. into, et ab augusta imperii camera confirmato.

***) Canto sic dictus equestris imperii (Reichsritterkanton) ratione instituti sui corpus mere politicum est, et qua tale nullam in membra nobilitatis immediatae sibi adscripta, eorumque subditos habet potestatem siue legislatariam, siue iudiciariam, sed meram inspectionem sub auctoritate perpetuae commissionis caesareae exercendam.

Plurimis tamen inter quatuordecim nobilitatis immediatae cantones concessum est a Caesare *privilegium primae instantiae*, vi cuius concurrentem cum supremis imperii tribunalibus primae instantiae iurisdictionem sua in membra exercent; forumque hoc privilegiatum solis, non tamen omnibus a) immediatis imperii nobilibus proprium, et ab iisdem pariter administrandum vocari passim solet *instantia imperii equestris* (die Reichsritterinstanz).

a) Cantones nobilitatis immediatae ad Rhenum omnes eodem gaudent; In Franconia solus canto sic dictus *Odenwald* eodem destitutus est, et in Suevia duo solummodo cantones illud habent, nimirum cantones sic dicti *Kreigau* et *Schwarzwald*.

Quae instantia equestris non in aliqua lege imperii, sed in sola Caesaris gratia se fundans erronee habetur pro *unica* nobilium immediatorum instantia auftraegali; ius enim fori auftraegalis nobilibus imperii immediatis *omnibus*, nullo cantone excepto, eodem modo, ac praelatis, et comitibus imperii, expressa lege scriptum est C. O. C. p. 2. t. 3. et 5. quo iure autem fori auftraegalis, vtut nobilibus singulorum cantonum communi destituti tamen forent nobiles, quorum cantones privilegio primae instantiae haud gaudent. Expediti porro iuris Germanici est, personam instituto auftraegarum legalium comprehensam secundae classis, puta, praelatum, comitem, nobilemve imperii immediatum coram iisdem a mediato conveniri haud posse, LUDOLF l. c. pag. 39. et tamen teste experientia forensi immediati nobiles a suis subditis, aliisque mediatis coram sua equestri instantia conveniri solent, b) quod reuera fieri minime posset, sin instantia no-

bilium immediatorum equestris eorundem foret instantia austraegarum legalium.

- b) In Sachen der Gemeinde des Ritterguths zu Burglesau in Franken contra v. Egloffstein Obmann und das adeliche Gemeingeschlecht wegen Handlohn nunc v. v. appell. ab instantia equestri Franconica Gebürg, quae causa adhuc in aula Caesaris indecisa pender.

Cum autem cantones imperii equestres vi suae constitutionis nullam penitus sua in membra iurisdictionem habeant, ac illa iuriscidendi facultas, quam per merum Caesaris priuilegium obtinuerunt, nominatim ad *primam tantum instantiam* restricta sit, perspicuum est, eandem quoque haud ulterius extendi, aut in superiori pariter instantia exerceri posse; cui accedit, istam iurisdictionem, quam cantones per modum perpetuae commissionis caesareae exercent, *mere delegatam* arg. l. 5. C. de iud. et ex eo simul capite de regula in causis tantum simplicis querelae fundatam esse c. 22. de rescript. c. 33. X. de off. iud. delegat.

De cetero tamen constat, in causa Elias Loder, contra die Nebemeierschen Erben appellationis paucis abhinc annis in aula Caesaris denegatae antea a iudicio praediali baronis de Falkenhausen ad Franconicum cantonem imperii equestrem Altmühl, qui priuilegio primae instantiae gaudet, appellatum, et appellationem ab eo receptam fuisse.

Tandem in causa Glaubrechtische creditores contra Glaubrechtin *puncto dotis et illatorum* vbi Ochsenfurti in Franconia inferiore a praefectura cathedralis capituli Herbipolensis subalterna ad dictum capitulum, ab hoc ad regimen principis episcopi Herbipolensis, et ab eo tandem ad aulam Caesaris ante sex circiter, septemue annos appellabatur, capitulum, notorie corpus mediatum, ideoque subditum, quanquam ius recipiendi appellationes a doctrina nostri iuris patrii pro indubio superioritatis territorialis signo depraedicetur, istud tamen in facie sui domini nequidem contradicentis exercuit.

Quibus praestructis concludo, appellari posse ad supremum imperii iudicem sin appellatio aliunde impedita haud sit, ab omnibus iudiciis Germaniae *eidem immediate subiectis* *) et ita quidem, vt appellans vel *alterutrum* summum imperii tribunal eligere possit, vel solummodo *vnum* excluso altero adire debeat.

*) C. O. C. p. 2. tit. 31. pr.

Electiue igitur ad vnum, alterumue supremum imperii tribunal appellari potest, ac solet 1) a iudiciis imperii caesareo-provincialibus *) 2) a iudiciis Germaniae immediatis territorialibus **) 3) ab infantia, a) tum auftraegali, b) tum equestri.

*) Sermo itaque hic non est de iudiciis provincialibus caesareis hinc inde adhuc existentibus, quae equidem *Caesarea* dicuntur, reuera tamen talia non, sed iudicia statuum territorialia, et quidem mediata sunt, vt *iudicium provinciale caesareum Herbitolense* das kais. Landgericht zu Würzburg, quod olim immediatum fuit, pro hodierna autem rei iudiciariae structura superioritati principis episcopi Herbitolensis territoriali subest; enimvero ex mero praedicato *caesareum* concludi haud potest ad immediatam imperii, — abbatia ad S. Maximum immediata olim, in ipsa adeo antiqua imperii matricula de 1521 inter status recensita, paulo post autem a suomet ipso abbate Ioanne ab Ifenburg insimul archiepiscopo Treuirensi cum onere exenta, huius superioritati in temporalibus hodieum subest, et tamen, vtut mediata, isto adhuc vti solet praedicato: kaiserlich. Idem dicendum de iudiciis quibusdam caesareis provincialibus in Austria anteriori (die kais. königlichen Landgerichte zu Bregenz, Günzburg, Stofach, Sulzau &c.) quae iudicia, non imperii, sed archiducatus Austriae anterioris territorialia, ac insimul mediata sunt. De cetero, sicut olim a iudiciis caesareo-provincialibus generatim prouocari solebat ad

iudicium sic dictum regni, vnicam quippe eo tempore appellationis instantiam, ita hodie pariter ad surrogatum huius, puta, ad *alterum* imperii supremum tribunal a quolibet iudicio provinciali caesareo adhuc existente appellatur.

Exceptionem tamen ab hac regula fundat iudicium caesareo-provinciale Suevicum, a quo vi resolutionis a Caesare Leopoldo I. 18. Nou. 1670. ad grauamina statuum Suevicorum emissa non ad suprema imperii tribunalia, sed ad regimen Oenipontanum, siue secundum normam recentiorem ad appellationis tribunal Eriburgi in Austria anteriori constitutum appellari debet quando 1) *is, qui coram isthoc iudicio partes rei sustinet, archiduci Austriae subditus, vel generatim mediatas* 2) *bonum, de quo litigatur, in Austriae territorio situm* 3) *sententia non in petitorio, sed in possessorio lata est* -- BRAINL ius germ. priu. pag. 536. Ex hac resolutione patet, appellationem inuerso ordine fieri etiam posse a iudice superiore ad inferiorem, puta, a Caesare ad archiducem Austriae.

In aliis igitur casibus haud exceptis appellatio suprema Germaniae foro manet referuata.

**) nimirum a *regiminibus* et *iudiciis* principum imperii ecclesiasticorum, seculariumque aulicis, a *praefecturis* praelatorum, comitum, nobiliumque imperii immediatorum *superioribus* (Oberämtern) a *magistratibus* ciuitatum imperii; et perinde est a) siue in hisce iudiciis immediatis tractentur causae ciuiles, aut feudales, siue seculares, aut ecclesiasticae, puta, mixtae. b) siue persona iudicis officio ibi fungens laica sit, siue ecclesiastica, — hinc etiam ab *officiali Leodiensi*, ac *Monasteriensi*, vterque licet persona ecclesiastica sit, in causis tam secularibus, quam ecclesiasticis mixtis vel ad aulam Caesaris, vel ad eius, ac imperii cameram appellari solet.

**) Austriae siue legales sint, siue conuentionales, aut priuilegiatae, cum hae non minus, ac illae, immediatis eo potissimum sine sint indultae, vt duas saltem habeant instantias, ac simul visui possint beneficio appellationis omnibus grauatis *communi*.

Ast et regula haec, quod a foro in Germania immediato immediate pariter, ac vnice ad neminem alium, nisi ad Caesarem appellari debeat, suam patitur exceptionem fundatam in pacto, aut obseruantia speciali, vi cuius hinc inde ab instantia vtut immediata non tamen immediate ad supremum imperii, sed ad alterius immediati cuius superius tribunal *) prouocari solet.

*) Per pactum ab immediatis imperii pagis Gochsheim et Eennfeld cum principe episcopo Herbipolensi 1575. initum hunc illi in suum assumserant protectorem, quin tamen agnouerint simul territorialem eius superioritatem, aut in specie obligationem, a suo sculteto imperii (Reichsschultheis) appellandi ad eundem; manserunt igitur *immediati*, et in supremo Germanorum foro ad hodiernam vsque diem pro talibus habiti fuerunt. Interea tamen vi conuentionis tacitae ab immediato eorum sculteto non immediate ad Caesarem, sed ad principem episcopum Herbipolensem appellatur, quia nempe non statim ab initio infolito huic appellandi modo contradixerunt. — LUDOLF ius cam. Sect. I. pag. 26. Sic etiam a quarundam imperii ciuitatum magistratibus vtut suprema ibidem instantia, ideoque immediata, non immediate ad Caesarem, sed ad superius iudicium constatus, idem ciuitatis imperii nomen simul gerentis appellatur.

Nachtrag, Entscheid und Verträge zwischen dem Herrn Bischoffen und des heiligen Reichs Stadt Worms anno 1519. art. 28.

Cessat autem electio supremi alterutrius fori, quando quis grauatur coram *commissario archiducasteriali*; vbi pars grauata ad illud praecise summum imperii tribunal, a quo commissio decreta est, aut vnice dependet, appellare tenetur; — fundatur veritas huius principii a) in regula iuris communis sat nota, vi cuius a commissario appellari debet ad iudicium committens; b) in ipsis adeo legibus imperii, istam iuris communis dispositio-

nem expresse confirmantibus, c) in praxi germanica iudiciali, vi cuius ab aulico iudicio Caesaris mareschalico *) ab eiusdem plenipotencia in causis italicis, et ab eiusdem commissione libraria (kais. Büchercommission zu Frankfurt) ad solum eius consilium imperiale aulicum prouocari solet, eo quod hae commissiones a Caesare tantum sua in aula, non simul in sua ac imperii camera dirigantur, et ideo consilium eius imperiale aulicum intuitu earundem vnicum sit *iudicium committens*. Ast non tantum ab hisce commissionibus perpetuis, sed ab aliis insuper temporalibus, et quidem *ad suum* a qualibet supremum imperii iudicium *committens* tantum appellari, innumera ex actis archiducastrialibus exempla comprobant.

*) Iudicium isthoc mareschallicum caesareo-aulicum (das kais. Hofmarschallamtsgericht) quod a mareschallatu pro terris caesareo-regio-hereditariis instituto curate distingui debet, in ordine ad consilium Caes. imp. aul. se habet delegati instar iudicii, cui quippe hoc aequae, ac cancellaria caesareo-imperialis aulica, certas personarum gremio suo adscriptarum causas *mediante decreto* per imperatorem delegare solet, et quod igitur ex analogia iuris generali in tractandis hisce causis eadem, qua iudicium delegans, norma vti debet. Ipsa contra grauamen istius querela in iudicio imp. aulico instituta ab ordinatione huius de anno 1654. tit. 2. §. 10. et tit. 7. §. 5. non appellatio, sed *reuisio*, ac *supplicatio* nominatur, cum genio rei Germanorum iudiciariae haud dissentire videatur, coram superiore etiam iudice contra grauamen inferioris reuisionem peti posse. — *Vra in's Lehrsätze über die Practick der beiden höchsten Reichsgerichte* S. 36 - 38. Tempus autem ipsum, intra quod supplica pro reuisione actorum coram iudicio imperiali aulico introduci debet, iure scripto haud definitum est, sed vi obseruantiae, ex actis antiquioribus (si-

quidem eiusmodi casus raro contingunt) deductae in triginta diebus consistere statuitur. Supplicam pro tali reuisione cum in effectu verum sit appellationis analogon, vtique pars grauata parum, aut nihil peccaret, multo potius facta, tectaque foret contra lapsum fatalis forsitan adhuc contentiosi, sin ad normam iuris communis a legibus imperii conformatam coram iudicio mareschallatus Caesareo-aulici supplicam pro reuisione intra decem dies interponeret, actisque simul intra triginta dies requisitis, eandem denuo intra quadrimestre coram iudicio Caesaris imperiali aulico introducens.

De caetero coronidis loco hic notandum, imperatorem Iosephum II. dum post obitum augustissimae matris suae Mariae Theresiae statum rei iudiciariae, praesertim terras suas hereditarias respicientis, reformabat, officium mareschalli aulici ipsum, tum caesarei, tum pro terris hereditariis constituti haud sustulisse, cum in solennitatibus publicis, speciatim in inuestituris coram throno, siue Caesareo, siue regio-archiducali vtrumque hodie adhuc exerceri videamus. Ordinavit solummodo legislator sapientissimus, vt mareschallatus vterque, qui sub antecessoribus suis iudicium perenne formatum erat, in ea qualitate cessaret. Interea casu emergente, vbi consilium Caesareo-imp. aul. aut cancellaria imp. aulica mareschallo *Caesaris* aulico causam delegat, hic cum quibusdam assessoribus ex alio tribunali austriaco deputatis suo iudicis delegati officio fungitur.

Contrariam tenent sententiam plerique*) statuentes, a commissione in iudicio Caesaris imperiali aulico decreta vel ad hoc, vel ad cameram imperii, et a commissario, quem camera imperii denominauit, vel ad hanc, vel ad aulam Caesaris appellari posse, et quidem ex argumentis praecipue his, quod a) committens sit vtrobique Caesar ipse, cuius scilicet nomine vtrobique

iurisdictio imperii exercetur; b) a commissione austraegali, quamquam in sola Caesaris aula peti ac decerni debeat, secundum ipsam adeo ordinationem iud. imp. aul. tit. 2. §. 5. vel ad hoc, vel ad cameram imperii appellare liceat.

*) TAFINGERI institutiones iurisp. cam. sect. 3. tit. 13. pag. 362. vbi pariter citantur. Lib. Baro de CRAMER in obs. iur. uniu. p. 886. IDEM in *Wetzlarischen Nebenstunden Theil 9.* p. 50. RODING in pand. cam. l. 1. tit. 23. §. 5. LAUTERBACH in coll. theor. pract. l. 49. tit. 2. §. 1. GAIL. l. 1.

Ast ex primo, quod in medium proferri solet, argumento, *Caesarem utrobique ipsam esse committentem*, sequeretur reuera, omnes pariter causas simplicis querelae ad vnum, alterumve supremum imperii tribunal deferri posse, nullamque penitus consilio imperii aulico referuatam fore, cum Caesar vti que supremam iurisdictionem suam in vno aequae ac in altero exerceat, — quando camera imperii commissarium denominat, Caesar equidem, cuius scilicet nomine commissio decernitur, committens est *in sola quippe camera imperii*, non in sua simul aula, — quando contra citationem, aut mandatum camerae imperialis delictum committitur, non nisi poena fiscali corrigendum, quamquam eiusmodi mandatum, aut citatio actus sit iurisdictionis caesareae, in *utroque* supremo Germanorum foro exerceri solitae, actio tamen poenalis a fiscali Caesareo, non aulico sed camerale, neque vel in aula Caesaris, vel in eius ac imperii camera, sed in hac sola, cuius quippe iurisdictionis ob causae consequentiam fundata est, intentari potest. *) Ex eodem igitur

iurisdictionis fundamento pars coram commissione archidicasteriali grauata ad illud praecise supremum imperii tribunal, a quo commissio emanauit, prouocare tenetur. Ex eo tandem quod a commissione auftraegali, quamquam in sola Caesaris aula peti, ac decerni debeat**) nihilominus tamen vel ad hanc, vel ad cameram imperii appellare, in ord. iud. imp. aul. permiffum fit, minime fequitur, istam pariter supremi fori electionem parti ab aliis commissionibus Caesareis appellanti competere, cum dicta lex ita disponens exceptionem***) tantum a regula fundet, regulamque ipsam in casibus haud exceptis confirmet.

*) RODING pand. cam. lib. I. tit. 7. CRAMER sist. proc. imp.

**) C. O. C. p. 2. t. 5. pr.

***) O. I. I. A. tit. 2. §. 5. = wenn nämlich vermög der Austräge, und mit diesen ausdrücklichen Worten eine Kommission bei Uns angeſucht wird = quae verba legis restrictiua sunt, haud de alia commissione caesarea ac de auftraegali intelligenda.

V.

I u d e x a q u o

n o n g a u d e a t

priuilegio appellationem omnino prohibente.

Ius speciale ex indultu Caesaris competens, vi cuius appellatio ad eundem non refringitur tantum, sed omnino cessat, *priuilegium* dicitur *de non appellando illimitatum*. — *Priuilegium de non appellando limitatum* nonnullis principibus, tum ecclesiasticis, tum secularibus, comitibus, ac ciuitatibus imperii concessum appellationem ad supremum in Germania iudicem non penitus tollit, sed

eatenus refringit tantum, quatenus aut appellans tenetur, praeter consueta quatuor fatalia, insuper certa quaedam solennia coram iudice a quo obseruare, puta, eidem florenum aureum soluere, iuramentum appellationis, cautionem, vel pecunias sic dictas succumbentiae praestare, aut summa appellationis ad maius quantum aucta, vel certa solummodo causa, vel certa iudicis a quo sententia inappellabilis declarata est. *)

*) Quod Caesar id genus priuilegiorum, supremae iurisdictioni suae plus, minusue detrahentium possit impertiri, constat 1) partim ex principio iuris generali, a nostris imperii legibus necdum reprobato, quod quilibet (igitur et Caesar) aut iure suo uti, aut ab usu eiusdem vel in totum, vel pro parte tantum abstinere possit, 2) partim ex R. I. N. §. 115. vbi istud Caesaris reseruatum hisce verbis describitur „ bei Uns als römischer Kaiser, von dem diese, und andere dergleichen Begnadigungen herrühren = Negari tamen minime potest, ab electoribus in litteris sic dictis collegialibus eligendum Caesarem rogari, ne vltiora concedendo eiusmodi priuilegia supremae iurisdictioni suae, huiusque (quod inde sequitur simul) fructibus, puta, taxae redditibus, ceu vnico cancellariam imperii tum aulicam, tum cameralem sustentandi medio, nimium detrahat. In cap. nou. art. 18. §. 6. ordinatur = In Ertheilung aber der priuilegiorum de non appellando, non euocando, electionis fori und dergleichen, welche zu Ausschließung, und Beschränkung des heil. Reichs Jurisdiction, oder der Stände älteren Priuilegien, oder sonst zum Präjudiz eines tertii ausrinnen können, solten und wollen wir die Nothdurft väterlich beobachten.

Priuilegium de non appellando illimitatum hodie dum habent electores ad vnum omnes *) et praeter hos aliqui insuper principes imperii seculares, principis praedicato iam ante annum 1582. passim gaudentes (altfürstliche Häuser **) Electoribus *** iam in

aurea bulla cap. 11. §. 3. obtigerat, sed recentiori demum aeuo per nouas concessiones fere cuilibet eorum speciatim factas renouatum.

*) Colonienſe priuilegium hactenus nomine tantum, non re ipſa, erat illimitatum. — 1653. elector Colonienſis cum ſtatibus ſuis prouincialibus pactum iniuit, vi cuius ab eodem ad ſuprema imperii tribunalia appellari poterat, quando obiectum litis haud excedebar mille aureos rhenenſes, aut ſententia in poſſeſſorio erat lata, haud reſeruato tamen petitorio. LUDOLF de iur. cam. app. 5. p. 174. Aſt ſub electore nunc regnante priuilegium Colonienſe ad originarium ſuum priuilegii de non appellando illimitati vſum rediit. Notatu dignum eſt conſuſum iudicii caeſareo-imperialis aulici hac ſuper re emanans — „

Jouis 31. Aug. 1786.

„Zu Köln Herr Kurfürſt pcto. priuilegii illimitati de non appellando, ſine Jhro Kaiſ. Maj. machen ſub praefentato hodierno Dero „gehorſamſten Reichshofrath allerhöchſtdero Entſcheidung über die, von „Kur-Köln mit ſeiner Landſchaft getroffene Einverſtändnis zu voller Aus- „übung gedachten priuilegii, und darnach errichteten Reuifions-Gerichts- „ordnung zu deſſen Nachachtung per Decretum allernädigſt befannt cum „2 adiunctis.

„Legitur decretum caeſareum und ſoll demſelben die allerunter- „thänigſte Folge geleiſtet werden.

Ignaz v. Hofmann.

**) LUDOLF de iur. cam. append. 5. TAFINGERI inſtit. iuriſpr. cam. Sect. 3. pag. 384-391.

***) Puta, electoribus aureae bullae coaeuis.

De cetero, cum triplex a facto iudicis grauante ad Caefarem prouocandi pateat via, vel appellandi, vel inſtituendi querelam nullitatis, vel protractae aut denegatae iuſtitiae, et priuilegium de non appellando illimitatum, vtpote ad certam tantum prouocationis ſpeciem *) limitatum, omnes quidem, ſed ſolas quoque ap-

pellationes, non alias insimul ad Caesarem prouocationes prohibeat, et generatim omne priuilegium, praesertim autem hoc iurisdictionem caesaream tantopere diminuens fricte, et verbotenus sit applicandum, euidentis est, id 1) vltra casus appellationis ad ipsas adeo nullitatis, protractae aut denegatae iustitiae querelas**) haud extendi posse, 2) nec locum habere in causis, vbi priuilegiatus ipse aut a suis subditis in proprio iudicio, aut vel ab his, vel ab alio actore coram instantia auftraegali conuenitur, 3) tandem nec valere, nisi pro iis terris, pro quibus nominatim ***) concessum est.

*) Dicitur quippe priuilegium *de non appellando illimitatum*; secus foret, si latior esset verbi significatus ita sonans: *de non prouocando*; *appellatio* enim in sensu iuris non qualemcumque prouocationem, sed certam tantum, ac determinatam huius speciem, a querela tum nullitatis, tum protractae aut denegatae iustitiae distinctam denotat; verba autem praesertim priuilegii, quod ex natura sua strictae interpretationis est, nunquam vltra id, quod significant, extendenda sunt.

**) Aurea bulla, dum cap. II. §. 3. isthoc ius singulare pro electoribus constituit, expressis hisce vtitur vocibus *appellare, appellationes*, disertisque verbis decernit, tali legis beneficio, appellationem prohibente haud simul comprehendi querelam denegatae iustitiae *=== nulli* *=== liceat appellare quamdiu* *=== querulantibus non fuerit iustitia* [*denegata* *===* Cum autem querela nullitatis, puta, insanabilis perinde, ac querela protractae aut denegatae iustitiae, nullis ligata sit fatalibus, solennibusue obseruandis, cum porro, quod in vna, idem pariter ac in altera ad punctum deuolutionis requiratur, ideoque vna alteri quoad effectus iuris vbique in legibus nostris omnino aequiparetur, quis dubitabit, id, quod aurea bulla l. c. intuitu querelae super denegata iustitia disponit, de querela nullitatis insanabilis simul esse intellegendam. Hinc etiam in priuilegiis de non appellando illimitatis nouioribus solum eo fine, vt eorundem abusui praecaueatur, Caesar

expresse sibi solet referuare querelam nullitatis insanabilis, protractae et denegatae iustitiae, quanquam priuilegium *solam appellationem* interdicens, quale est de non appellando illimitatum, non simul et has prohibeat querelas, — vid. priuilegium Meklenburgicum apud Häberlin Repertorium des deutschen Staats- und Lehnrechts. Dritter Theil S. 440 = 442.

Quod porro etiam contra eos, qui tali priuilegio gaudent, querelam nullitatis insanabilis, tum protractae et denegatae iustitiae in supremo Germanorum foro institui, admittique soleat, acta ibidem iudicialia fat abunde contestantur.

***) LUDOLF de iur. cam Sect. I. pag. 179.

Ne autem subditi eius, cui concessum est tale priuilegium, deterioris, ac alii Germaniae ciues mediati, conditionis forent, actertia, supremae instantia forte destituerentur, in ipso simul priuilegio ordinari solet, vt supremae iurisdictioni Caesareae eo modo ecclanti alia in territorio priuilegiati substituatur instantia appellationis superior.

Tandem notorii iuris est, in nostris imperii legibus scripti, quod suprema imperii tribunalia teneantur obseruare priuilegia de non appellando sibi rite in sinuata *)

*) Recept. dep. 1600. §. 18. C. O. C. p. 2. tit. 31. §. 12. 13. R. I. 1570. §. 70. I. P. O. art. 5. §. 56. R. I. N. §. 111. 123. Ord. iud. imp. aul. tit. 7. §. 24. R. V. 1713. §. 9.

VI.

I u d e x a q u o

n o n s i t

[plano exemptus a iurisdictione Caesarea.]

Penitus a iurisdictione Caesarea exempti sunt, vt adeo nec in prima, nec in superiore instantia coram supremo Germanorum

G

foro conueniri queant, et quidem per pactum de anno 1548. *Dux Burgundiae* *) per varia Caesarum priuilegia *archidux Austriae* **) ac denique per obseruantiam *rex et elector Bohemiae*. ***)

*) SCHMAUSII corp. iur. pub. sac. rom. imp. acad. pag. 118. seq.

**) LUDOLF de iur. cam. catalog. priu. clas. 2. pag. 17.

***) IDEM ibidem clas. 1. pag. 10.

Nihilominus tamen priuilegium exemptionis austriacum suas habet exceptiones in eo consistentes, vt non tantum in casu fractae pacis publicae archidux Austriae coram alterutro supremorum imperii tribunalium conueniri, sed contra illum insuper in his querela denegatae saltem iustitiae insituti possit *). Dux Burgundiae vero vi allegatae transactionis de anno 1548. in casu vnico, si nempe in solutione eius, quod pro sua parte ad sustentationem camerae imperialis contribuere debet, morosus sit, huius iurisdictioni subiectus manet **).

*) LUDOLF l. c.

**) SCHMAUS l. c. vbi expressis porro verbis sancitum habetur, vt *dux Burgundiae extra hunc casum ab omni Caesaris, ac imperii iurisdictione in prima, secundaque instantia sit exemptus* — igitur *ne denegatae* quidem *iustitiae querela*, licet eandem in aliis omnibus priuilegiis, siue ius de non appellando illimitatum, siue ipsam adeo exemptionem fori tribuentibus Caesari reseruatam deprehendas, multo minus querela nullitatis contra ducem Burgundiae in supremis imperii iudiciis moueri poterit, verba enim transactionis = = und unfer, und des Reichs Jurisdiction in erster und anderer Instanz geuibriget, und gestreiet seyn. = = in significato ita generali concepta quamlibet speciem prouocationis ad Caesarem excludunt.

De caetero expediti iuris germanici est, status imperii, qui exemptionem a iurisdictione imperii siue per pactum, siue per priuilegium, alioque iusto titulo obtinuerunt in possessione eiusdem esse manutenendos, id promittit Caesar in capitulatione sua *) simulque spondet se haud permitturum esse, vt status imperii ab huius iurisdictione propria auctoritate et via facti se eximat.

*) Cap. art. 18. §. I. 2.

VII.

C o n f e c t a r i a

puncto deuolutionis

c o g n a t a.

Ex hisce requisitis, vbi vel minimum quid puncto deuolutionis deest, locum habet *exceptio non deuolutionis*, quae in suprema isthac appellationis instantia perinde, ac exceptio desertionis, litis alibi pendentis, cet. fori declinatoria est, ideoque eodem modo, ac exceptio fori declinatoria in causis simplicis querelae, vel sola *) vel cum exceptionibus dilatoriis, et peremptoriis simul cum lata a parte appellata opponi potest.

*) Per arg. leg. ex R. I. N. §. 40. deductum, *quod nempe reus non prius, ac lis super puncto competentiae fori decisa fuerit, ad actionem in causa principali respondere teneatur* - quae profecto legis ratio ob suam, qua conceptual est verborum generalitatem ad omnes causas non tantum simplicis querelae tum ordinarias, tum summarias, sed etiam appellationis quadrare videtur. Porro quod in O. C. P. 3. r. 32.

G 2

§. 1. et in C. O. C. p. 3. t. 38. pr. idcirco fancitur, vel cum citata recessus imp. nov. §. 40. dispositione omnino conspirat, vel, ubi differit, per eandem vitote legem posteriorem abrogatur; et reuera C. O. C. l. c. §. 2. = und sonderlich sollen in solchen exceptionibus wider die Appellation oder Devolution die Hauptsache nicht eingezogen, und unnordürftlich disputirt werden = idem in effectu id statuere videtur, quod statuit R. I. N. §. 40. nimirum quod fori declinatoriae seorsim ac solae sine peremptoriis causam quippe principalem tangentibus proponi debeant. Quod denique in recessi, imp. nov. §. 69. et 70. eam in rem scriptum habetur, cum eiusdem §. 40. aprime conciliare poteris, et eo tendit vnice, vt pars appellata exceptiones non deuolutionis ac desertionis, aliasque fori declinatorias cumulare, simulque quoad causam principalem in euentum litem contestari teneatur. Quod autem in ipsa praxi sola non deuolutionis exceptio sine peremptoriis exceptionibus speciatim quoque in aula Caesaris obmoueri solet, inter alios casus testatur causa Leodienis, *Florkin* contra *Rampotte appell.* quae 1777. ob defectum summae appellabilis priuilegiatae pro non deuoluta fuit declarata.

Generatim tamen rarior est in aula Caesaris, quam in eius, ac imperii camera exceptio fori declinatoria, tum desertionis, tum non deuolutionis, siquidem ibi non perinde, ac hic statim ad libellum grauaminum si quippe fundata haec sint processus appellationis, quibus pars appellata ad nouam in iudicio ad quod causae disceptationem citatur, decernantur, sed semper fere iudici a quo prius pro informatione (um Bericht) rescribi solet, qui ipse, sin forte punctum aut deuolutionis, aut formalium defectu quopiam laboret, in suis statim literis informatorialibus istud *deficit* augustissimo iudici ad quem denunciat, vt adeo pro-

cessibus appellationis plerumque eo etiam ex capite denegatis rara parti appellatae obtingat occasio, has opponendi exceptiones.

Exceptio non deuolutionis, speciatim in aula Caesaris ferens quippe proposita, cum fori declinatoria sit, non statim, uti peremptoria breui manu ad replicandum communicatur, sed prius disquiritur, ac ubi irrelevantem eam esse apparet, statim reiicitur, simulque parti appellatae sub *comminatione litis alias pro contestata, et libelli pro confessato acceptandi* iniungitur, ut in causa principali excipiat. Sin autem deprehendatur relevantem eam esse plerumque ea, quin causa statim pro non deuoluta declaretur, communicari solet ad replicandum et sic super solo deuolutionis puncto, causae principalis ventilatione interea quiescente eoque disceptatur aut ab appellante elisa tunc demum reiicitur, aut huius argumenta vincens id operetur, ut sententia decernatur non deuolutoria tenoris plerumque sequentis: imo declaratur nunc causa pro non deuoluta, idque 2do notificetur iudici a quo per rescriptum pro complem. iustitiae. Effectus sententiae non deuolutoriae hic est, ut causa ad iudicem a quo reuertatur, et hic ad suspensam interea ab appellatione executionem sententiae a qua progredi nunc possit. Parti tandem appellanti per non deuolutoriam grauatae vnicum restat remedium restitutionis coram iudice ad quem petendae, si noua habeat argumenta facti*) simulque currat adhuc quadriennium a die sententiae a qua appellauerat, computandum; reui-

sionem vero ab appellante in tali casu haud peti posse, inde constat, quia causa non deuoluta, siue non appellabilis, ideoque nec reuifibilis est.**)

*) Noua in iure equidem hic haud prohibita sunt, sola tamen ac sine nouis in facto producta non sufficiunt,

***) R. I. N. §. 127.

Leipzig, Diss., 1795 A-E

V078

ULB Halle

006 609 724

3

SB

1070
97.

1795, 13.

PVNCTO DEV

TRENDO

A P

SVMMA

LIA

ILLVSTR

DINIS

IN AL

SVMNIS IN V

NORIBVS

D.

FRIDERICK

CHHOFF

IVRIS VTR

ATR.

E X

